המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא עב.

מסורת הש"ס

(א) ערכין יד., ב) בכ"י ליתא למינה לפיכך ונורם וכשהוא פחיה. דק"ס, ג) [מנחות קח: ערכין יד.], ד) [ביל ט. ומ"ק], ה) [בכורות כ.], ו) [כתובות כג.], ז) [לקמן פג.], ח) [קידושין מח.], ט) [מח. ד"ה ה"ז], י) נ"ל מקדים כמוכר. רש"ש, כ) נ"ל ר"ש. רש"ש,

הגהות הב"ח

(א) גם' מני לי נימא ר"ש וכו': (ב) שם ואי דבנן: (ג) שם וקא סבר ר"ש דין גבוה כדין הדיוט מה דין הדיוט מוכר נעין רעה מוכר: (ד) רשב"ם ד"ה פחות מיכן וכו' ופופו ליתלם בדי לשתלן יפה הם"ד: (ה) ר"ה אלא פשיטא וכו' כדין הדיוט מה דין הדיוט מוכר בעין רעה מוכר לף מקדים נמי מ"ל והד"ל: (ו) באר"ש שמיכן לרב כתמ וכו': (ז) באר"ש נגי מקדים ולעל שמעינן מ"ל מקדים קרקע ושייר אילנות לפניו נמתקן: (ח) תוס' ד"ה ואם וכו' כהמוכר את הספינה דף פ"ג ע"ב היה ארז כיוסס מהו כו' ל"ל קנה ונקנה פ' אלא חשיב לעלמין: (ט) ד"ה מדמוכר וכו' שפיר נמי הא דרב הונא:

מוסף רש"י

הקדיש שלשה אילנות. נטועין ומפחרין כסדרן, ממטע עשרה לבית סאה. שאם היו עשרה מפחרין כדרך אלו היו מחוקין בית סאה, זו היא דין נטיעת אילנות וכל קרקע שנישיסס צריך להם, לפיכך אם הקדישו הרי זה הקדיש קרקע שנישיסס וכל אילנות קטנים שנישיסס (ערכין יד.). פחות מכאן. אם נטועין נפחות ממטע עשרה לבית סאה לו ביותר מיכן, אין אומרין אלו אילנות ולא הקדש אילנות ונכסות פחות פחות בעיהן (שם). בזה אחר זה. לא קנה הקדש קרקע שאין קנין קרקע אלא לבי אילנות כלומר בבי"ב (שם). ולא עוד. כלומר ולא אלו בלבד נפדין בעיהן אלא עמהן הקדש קרקע כלל, אלא אפילו הקדיש את האילנות. שאין נטועים כסדר, וחזר והקדיש את הקרקע. לאיכת לומר ליפרקו אבל מרעייהו, אפילו הכי האילו ולא הקדשו יחד פחות אילנות בעיהן והקרקע נפדית בית זרע חומר שעורים חמשים שקלים (שם).

עין משפט נר מצוה

סז א ב מיי' פ"ד מהל' ערכין וחרמין הל' ח סמג עשין קלא וע"ש בכ"מ: סח ג מיי' שם הל' יח: סט ד מיי' שם הל' טו:

רבינו גרשום

והא תניא הקדיש שלשה אילנות שהן ממטע עשרה לבית סאה. כלומר שכך שיעור יש בין אלו ג' אילנות שאם היו עוד שבעה סמוכין לאלו בששה אחת והיה הפרש בין כל אחת ואחת כמו שיש הפרש בין אלו ג' בין באר"א היו תופשין הני ר' מקום בית סאה רי אילנות בתוך בית סאה מקרי שדה אילן: ה"ז הקדיש את הקרקע. כשיעור שמגיע לאלו אילנות שההוא בית סאה ואת האילנות קטנים שביניהן ואם הם שדה אחוזה והוא רוצה לפדותן קודם היוכל פודה כשיעור זרע חומר וכו' ולפי השנים של יובל סלע ופונדיון לכל שנה: פחות מיכן. כלומר אם נטועין הן הני ג' בסמוך משיעור ר' (אמות) לבית סאה אר ביותר ריוח כשיעור ט' לבית סאה: או שהקדישן בזה אחר זה. הני ג' אילנות לא הקדיש הקרקע ולא האילנות שביניהן דבפחות מכאן יער מקרי ולא שדה אילן ובייותר על כן שדה לבן מיקרי ולא שדה אילן: וכשהוא פחות. האילנות אינו פודן אגב קרקע כשיעור זרע חומר שעורים אלא בשוויהן פודה האילנות בלבד: ולא עוד. כלומר לא מיבעיא היכא דהקדיש בזה אחר זה דלא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן וכשהוא פודה אינו פודה אלא האילנות שהקדיש לחודייהו אלא אפי' הקדיש את האילנו' ואח"כ הקדיש הקרקע בר': כשוויהן. בשהן שוין ולא יותר: מני. הא ברייתא דערכין: אלימא ר"ע. דמתני' הא קאמר מוכר וכו' וכ"ש מקדיש. והכא קתני להיכא דהקדיש האילנ' לא הקדיש קרקע אלמא דהמקדיש בעין רעה מקדיש: והא אמרי. רבנן במתני' אבל מקדיש בעין יפה מקדיש כדקתני במתני' המקדיש את הקדיש את כולה משום דבעין יפה מקדיש: אלא פשיטא. הא מתני' ר"ש דקתני במתני' המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב וסדן שקמה אבל בור ודות לא הקדיש משום דמקדיש בעין רעה מקדיש וקסבר ר"ש המקדיש חרוב וסדן שקמה לא הקדיש קרקע. והאי דקאמר לעיל הואיל וינקי משדה הקדש אלמא דהיינו בשהקדיש השדה: ור"ש אליבא דמאן. דעתו נוטה: אלימא אליבא דר"ע וכו' אלא פשיטא אליבא דרבנן. דאמרי מוכר בעין רעה מוכר והכי ס"ל לר' שמעון מדמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר קרקע משום הכי להיכא דהקדיש את האילנות לא הקדיש את הקרקע דהמקדיש בעין רעה מקדיש ומתני' דערכין ר' שמעון היא:

המילנות מכל הזקינו אין לו קרקע דומיא דבור ודות דאי נפיל הבור והדות ואי אפשר לתקנו אין לו עוד דרך. ומעיקרא נמי הוה ידעינן דאמת רב הונא לאמשמעינן דאי נפלי הדר שמיל להו מכל גמרא לא הוה מסיק אדעתיה שיש שום חידוש בדברי רב הונא אלא האי ואפילו לר"ע כו' והלכך כיון דליתא להאי אפי' הוה פריך פשיטא: **ומי מצית מוקמת** לה לר' שמעון כר' עקיבא והא [6]תניא [א]הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף [ב]פחות מכאן או יותר על כן או שהקדישן בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא הקרקע ולא את האילנות שביניהם [ג]לפיכך כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף מני אי [ד] רבי עקיבא הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש [ה] אי רבנן הא אמרי מוכר הוא דבעין רעה מוכר אבל [ו]מקדיש [ז]בעין יפה מקדיש אלא פשיטא רבי שמעון היא ורבי שמעון אליבא דמאן אי אליבא דר"ע הא אמר [ח]מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אלא פשיטא אליבא דרבנן וקא סבר ר"ש [ט] כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר ארעא ואלא

כרבנן פשיטא דמשייר קרקע בהדי אילנות לזרוע והשתא פריך לרבנן נמי לא משייר קרקע דהא ר"ש כרבנן סבירא ליה וגלאה לרבינו ילחק דלא פריך לרב הונא כלל אלא אדרבה נא לקיים דבריו הראשונים הא דאמרינן אפילו לרבי עקיבא כו' והכי קאמר ומי מצית מוקמת ר"ש כר"ע והא ע"כ ר"ש כרבנן ולרבנן פשיטא דמשייר ארעא כדקאמר לעיל וא"כ תקשי דר"ש אדר"ש דהיכי קאמר ר"ש דינקי משדה הקדש אלא ע"כ ר"ש לדבריהם דרבנן קאמר וא"כ אתי שפיר נמי הא [ט] רב הונא דקאמר ואפילו לר"ע כו' דאתיא מילתיה דרב הונא אפילו כר"ע דלדידיה נמי לדבריהם דרבנן קאמר והא דאמר ואלא קשיא ה"פ ואלא קשיא דר"ש אדר"ש ומאי משני ורשב"א פירש דלא פריך אלא לרב הונא דאי לאו דרב הונא לא קשיא מידי דר"ש אדר"ש אלא משום דאמר רב הונא דאי נפלי הדר שמיל להו הוא דקשיא לן דר"ש אדר"ש דכיון דסבר ר"ש כרבנן א"כ לא ינקי משדה הקדש אבל אי אמרת דאי נפלי לא הדר שמיל להו אע"ג דר"ש כרבנן מ"מ ינקי משדה הקדש דכיון דאי נפלי אל ההקדש מאליו סתמא דמלתא דעתיה שיקדשו חרוב וסדן בהדי קרקע והיינו דקאמר ואלא קשיא כלומר לרב הונא דאמר אי נפלי הדר שמיל להו הדרא קושיא לדוכתה אמאי קאמר ר"ש הואיל וינקי משדה הקדש: **ומשייר ארעא.** פירש רבינו שמואל אלא גרסינן ליה ועל חנם פירש כן דמנא ליה דסבר דבעין רעה מקדיש אי לאו מהאי דקתני בזה אחר זה לא הקדיש קרקע והיינו דמשייר ארעא ולמאי דפריש נמי בחזקת הבתים (לעיל דף לז:) דמוכיח דבעין רעה מקדיש מדלא קתני בריש דפורה וחוזר ופודה יש לפרש נמי ומשייר ארעא כלומר דהא פשיטא לך דלרבנן דמשייר והיכי קאמר ר"ש לעיל דלא משייר: הכי

אילן ומשום הכי פשיטא ליה אלמא מסתברא דמשייר עפי קרקע בהדי אילן מדמשייר דרך בהדי בור ודות והא גלוקא הוי איפכא לרבי עקיבא דיש לו דרך כשקנה בור ודות וקנה אילן אין לו קרקע ואר"י דפשיטא ליה טעם דנחית לשיורא אליבא דרבנן אפילו בלא רב הונא ידעינן דטעם דנחית לשיורא מהני לרבנן לשייר קרקע בהדי אילן כמו דרך בהדי בור: **ואת האילנות** שביניהם. כגון אילנות סרק ומשום אומן אילנות לא משכינן להו לגופין דכיון שאין טוענים פירות עומדים ליעקר עפי מן השאר כדאמרינן בהמוכר את הספינה [ה] היה אדים ביניהם מהו כו' ת"ל קני פי' דלא חשיב לגופין: **אלא פשיטא אליבא** דרבנן וקסבר כי היכי דמוכר בו'. אבל כר"ע לא מצית לאוקמה דהא דכיון דנחית לעין יפה במוכר אית לן למימר דמקדיש בעין יפה עפי מקדיש אבל השתא דסבר כרבנן דלא נחתי כלל במכר לעין יפה אתי שפיר לית ליה בהקדש נמי עין יפה:

מדמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש. פירש רבינו שמואל דפריך לרב הונא דאמר לרבנן דמשייר קרקע בהדי אילן דהכא אשכח דר"ש סבר כרבנן ואפילו הכי לא משייר קרקע כשמשייר חרוב דקאמר דינקי משדה הקדש והא דקאמר אלא קשיא פירוש אדקשיא לך מר"ש לרב הונא תקשי לך דר"ש אדר"ש גופיה היכי מצי למימר כרבנן ותימה דהו"ל למימר וליטעמיך ועוד דמעיקרא פריך אי לרבנן נמי לא משייר קרקע דהא אילנות לזרוע והשתא פריך לרבינו ילחק דלא פריך לרב הונא כלל אלא אדרבה נא לקיים דבריו הראשונים הא דאמרינן אפילו לרבי עקיבא כו' והכי קאמר ומי מצית מוקמת ר"ש כר"ע והא ע"כ ר"ש כרבנן ולרבנן פשיטא דמשייר ארעא כדקאמר לעיל וא"כ תקשי דר"ש אדר"ש דהיכי קאמר ר"ש דינקי משדה הקדש אלא ע"כ ר"ש לדבריהם דרבנן קאמר וא"כ אתי שפיר נמי הא [ט] רב הונא דקאמר ואפילו לר"ע כו' דאתיא מילתיה דרב הונא אפילו כר"ע דלדידיה נמי לדבריהם דרבנן קאמר והא דאמר ואלא קשיא ה"פ ואלא קשיא דר"ש אדר"ש ומאי משני ורשב"א פירש דלא פריך אלא לרב הונא דאי לאו דרב הונא לא קשיא מידי דר"ש אדר"ש אלא משום דאמר רב הונא דאי נפלי הדר שמיל להו הוא דקשיא לן דר"ש אדר"ש דכיון דסבר ר"ש כרבנן א"כ לא ינקי משדה הקדש אבל אי אמרת דאי נפלי לא הדר שמיל להו אע"ג דר"ש כרבנן מ"מ ינקי משדה הקדש דכיון דאי נפלי אל ההקדש מאליו סתמא דמלתא דעתיה שיקדשו חרוב וסדן בהדי קרקע והיינו דקאמר ואלא קשיא כלומר לרב הונא דאמר אי נפלי הדר שמיל להו הדרא קושיא לדוכתה אמאי קאמר ר"ש הואיל וינקי משדה הקדש: **ומשייר ארעא.** פירש רבינו שמואל אלא גרסינן ליה ועל חנם פירש כן דמנא ליה דסבר דבעין רעה מקדיש אי לאו מהאי דקתני בזה אחר זה לא הקדיש קרקע והיינו דמשייר ארעא ולמאי דפריש נמי בחזקת הבתים (לעיל דף לז:) דמוכיח דבעין רעה מקדיש מדלא קתני בריש דפורה וחוזר ופודה יש לפרש נמי ומשייר ארעא כלומר דהא פשיטא לך דלרבנן דמשייר והיכי קאמר ר"ש לעיל דלא משייר: הכי

ומי מצית מוקמת לה לר' שמעון כר' עקיבא והא [6]תניא [א]הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף [ב]פחות מכאן או יותר על כן או שהקדישן בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא הקרקע ולא את האילנות שביניהם [ג]לפיכך כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף מני אי [ד] רבי עקיבא הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש [ה] אי רבנן הא אמרי מוכר הוא דבעין רעה מוכר אבל [ו]מקדיש [ז]בעין יפה מקדיש אלא פשיטא רבי שמעון היא ורבי שמעון אליבא דמאן אי אליבא דר"ע הא אמר [ח]מוכר בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש אלא פשיטא אליבא דרבנן וקא סבר ר"ש [ט] כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר ארעא ואלא

הכי הקדש בעין יפה מקדיש אבל מקדיש בעין יפה מקדיש דדקתני במתני' המקדיש את הקדיש את כולה משום דבעין יפה מקדיש: אלא פשיטא. הא מתני' ר"ש דקתני במתני' המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב וסדן שקמה אבל בור ודות לא הקדיש משום דמקדיש בעין רעה מקדיש וקסבר ר"ש המקדיש חרוב וסדן שקמה לא הקדיש קרקע. והאי דקאמר לעיל הואיל וינקי משדה הקדש היינו בשהקדיש השדה: ור"ש אליבא דמאן. דעתו נוטה: אלימא אליבא דר"ע וכו' אלא פשיטא אליבא דרבנן. דאמרי מוכר בעין רעה מוכר והכי ס"ל לר' שמעון מדמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר קרקע משום הכי להיכא דהקדיש את האילנות לא הקדיש את הקרקע דהמקדיש בעין רעה מקדיש ומתני' דערכין ר' שמעון היא:

מלגא מ"מ פוגדיון: **פודה בית זרע כו'.** דכתיב בקרא ואם משדה אחוזתו וגו' ואילנות בכלל שדה כדנפקא לעיל (דף סט:) מוסקא שדה עפרון[ו]: **פחות מיכן.** חשיב יער ופופו ליתלם (ז): **או יותר מיכן.** אין הקרקע צריך להן והוי כמקדיש אילן אחד שאינו מקדיש קרקע וכי האי גוונא נמי תניא גבי מוכר ג' אילנות בפרק המוכר את הספינה[ו]: **כזה אחר זה.** לא היה דעתו להקדיש קרקע: **פודן בשוויהן.** כדין כל הקדש שלא נאמר חמשון חמשים שקל כסף אלא במקדיש שדה אחוזה אבל באילן בלא קרקע לא נאמר: ר"ג **ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כו'.** לא מיבעיא היכא דהקדיש את האילנות בזה אחר זה ושוב לא הקדיש את הקרקע דפודן בשוויהן אלא אפילו חזר והקדיש את הקרקע אחר שהקדיש האילנות בזה אחר זה שאינו פודה עם הקרקע דהא מעיקרא קדשו לדמיהן וכשהקדיש שוב את הקרקע צריך לפדות גם את הקרקע סלע ופונדיון לשנה לגד פדיון האילנות בשוויהן דשני הקדשות הן זה הוקדש לדמיו וזה לפי חמשון חמשים ואין לנו להפסיד הקדש דמי האילנות דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט[ח] ומשעה שהוקדשו רואין לפדות בדמיהן בלא קרקע: **מני.** הך ברייתא דקתני פודן בשוויהן דמשמע דאפילו מקום האילנות לא הקדיש אלא בעין רעה הקדיש אילנות בלא קרקע היכא דלא הקדיש ג' ביחד: **אילימא ר"ע האמר בעין יפה מוכר.** וסבירא ליה דמוכר שני אילנות יש לו קרקע לגוקח דלית ליה מתני' דהמוכר את הספינה (לקמן פפ.) דהגוקח שני אילנות בתוך של חבירו אין לו קרקע אלא רבנן היא דפריש לעיל[ט] וכל שכן לר"ע מקדיש ג' אילנות או ג' בזה אחר זה דיש לו מיהא להקדש מקום האילנות ויפדו אגב קרקע לפי חשבון בית זרע חומר שעורים: **ואי רבנן.** דפליגי עליה דר"ע היא האמרי מוכר בעין רעה מוכר: **אלא פשיטא ר"ש היא.** דשמעינן ליה במתני' דשני דין בהקדש מקומו[ו] אלא הקדיש בור ודות ונח ושוכך בכולל שדה ואשמעינן הכא דס"ל נמי דמכל וכל הוי מקדיש בעין רעה דהיכא דמקדיש אילן לא הקדיש מקומו: **ור"ש אליבא דמאן.** מרבותיו שהרי מתלמידי ר"ע היה כדאמרינן (יבמות דף סב: ע"ש) עד שבא רבי עקיבא אצל רבותיו שבדרום ושאלה להם רבי יהודה ורבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי נחמיה כו': **אלא פשיטא אליבא דרבנן דר"ע היא.** והאי בד"א במוכר כו' רבנן דר"ש קאמרי ליה אבל לר"ש כי היכי דפליגי רבנן ור"ע במוכר פליגי נמי במקדיש וקסבר ר"ש דין גבוה לרבנן דר"ע כדין הדיוט[ט]: **אף מקדיש נמי בעין רעה מקדיש.** אלמא לא מצית לתרוצי לעיל ר"ש אליבא דר"ע והדרן קושין קמייתא לדוכתה דשמעינן ליה לר"ש דהמקדיש את השדה הקדיש חרוב משום יניקת שדה הקדש דלא שייר ארעא לעצמו לצורך החרוב אלא בעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשיא לרב הונא. ומיהו לר"ש נמי קשיא דידיה אדידיה כדקפריך לקמן [ע"ב] דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש והכא אית ליה עין רעה אך שיטת הגמרא עתה להקשות לרב הונא ומתכוין להעמיד קושיא דאשונה שמיכן[ו] רב הונא ואר"ש[ז] כר"ע ואתו העמדנו דלית ליה הא דר"ע ותיהדר קושיא לדוכתה. ומשייר ארעא לא גרס דמשמע שמתכוין הגמרא להקשות דר"ש אדר"ש דהכא שמעינן ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש[ח] קרקע ושייר אילנות לפניו ולעיל שמעינן דלא שייר כדדייקינן מדקאמר הואיל וינקין כו' דא"כ מאי האי דקאמר תו ואלא קשיא כו' אלא לרב הונא מקשינן כדפריש: והיינו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com